СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 225. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 28. вересня 1927. VOL. XXXV. No. 225. Jersey City, N. J., Wednesday, September 28. 1927. THREE CENTS.

УРЯД ЗАНЯВ ДИВНЕ СТАНОВИЩЕ СУПРОТИ СВОГО КРИТИКА

СЕКРЕТАР ФЛЬОТИ КАЖЕ КРИТИКОВИ ПРЕДЛОЖИТИ ПЛЯН ПОПРАВИ ДЕПАРТАМЕНТУ.

ВАШИНГТОН, 26. вересня. — Критика організації департаменту фльоти, яку оповістив у тижневику „Сетердей Івнінг Пост" віцеадмірал американської военної фльоти Мегрудер, а яка викликала велику бурю в політичних кругах, скінчилася незвичайно оригінально.

Ріжні урядники саме домагалися від секретаря фльоти Вилбера виточення проти адмірала дисциплінарного слідства. Тимчасом Вилбер приказав Мегрудерови предложити свій плян реорганізації департаменту фльоти.

Мегрудер відразу найшовся у клопоті, та каже, що виробленнє подрібного пляну буде вимагати кільха місяців праці та не буде можна його викінчити без помочи більшого числа людий.

ЗА ПРЕЗИДЕНТСЬКУ КАНДИДАТУРУ.

ДЕМОКРАТИ З ГІРСЬКИХ СТЕЙТІВ ЗА СМИТОМ.

ВАШИНГТОН, 26. вересня. — Розголошуванне нюйорського губернатора Ал. Смита як кандидата демократичної партії на уряд президента Злучених Держав у 1928. році знова поступило вперед, коли сенатор Кинг та його брат, один з визначнійших демократів на заході Америки, запевнили публичнo Смита, що західні гірські стейти теж піпруть кандидатуру Смита.

Одиноким противником Смита на заході серед демократів має бути сенатор Волш з Монтани, який вславився свого часу зі свого виступу проти нафтових надужить членів кабінету покійного президента Гардинга, але браття Кинги кажуть, що він не зможе перепертн загальної опінії навіть свого стейту.

СТРАЙКУ ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ НЕ БУДЕ.

КОРАБЕЛЬНІ ВАНТАЖНИКИ ПРИЙМАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ ПІДПРИЄМЦІВ.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Заповідаючийся страйк портових робітників східних портів не здійснився, бо корабельні вантажники постановили приняти пропозицію підприємців, на основі котрої робітники дістали підвишку.

Будуть вони діставати не по 80, але по 85 центів на годину звичайної праці, та по 1 дол. 30 центів (а не по $1.20), за годину „овертайму".

ПОВОРОТ „АМЕРИКАНСЬКОЇ ЮНІЙНОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ" З РОСІЇ.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — На кораблі Лавіятані вернула нині до Америки так звана делєгація американських юній до совєтської Росії.

Ся делєгація властиво не представляє американського юнійного робітництва, бо зложена вона приватно з ріжних юнійних діячів, уже заздалегідь відомих зі своїх симпатій до совєтського уряду. Вони взяли собі до допомоги як знатоків права й народної господарки кількох учених.

Делєгація звіту зі своєї подорожи ще не виробила, але обіцює зробити се протягом двох тижнів. Покищо „делегати" кажуть, що умови в Росії поправляються, фабрики працюють що раз більше, зарібки збільшаються, рент обнижується; однак, у Росії все ще панує сильне безробітте.

Головним страхом Росії в теперішню пору є страх перед війною. Большевики кажуть, що Англія інтригує за війною, та що під впливом сих інтриг Польща або Румунія можуть легко піти до війни.

УБИЙСТВО ДИТИНИ З ПІМСТИ НА ЇЇ РОДИЧІВ.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Поліція арештувала нині 65-літнього Біяджіо Аренія, робітника й батька великої родини, закидуючи йому вбийство своєї 7-літної кревнячки Анджелини Константи з дивачної пімсти.

Дитина видно погибла підчас сну від вистрілу з рушниці. Смерть наступила на місци. Після догаду поліції, вбив її старий Біяджіо Аренйо, який уже давно грозив дитині смертю з пімсти на її родичів, своїх кревняків, які мали помагати втечі його дочки з один італійським хлопцем. Його дочка колись варила йому їду й взагалі вела його дім, і її втеча та відданнє мало дуже прикрий вплив на вигідне життя старого чоловіка. Він винував своїх кревняків та відгрожувався, що їм відплатить за поміч дочці при втечі.

Він звичайно дуже лютував, коли йому приходилося приговляти якусь страву для себе. Нині рано, коло 7. години, родина Сантарелі, котру старець посуджував о поміч для його дочки, не будила своєї дитини, бо школи в той день не було. Нагло родина, сидячи за сніданнем, почула сильний гук, який доносився з одної комнати їх мешкання. Родина подумала про бомби й кинулися на коритар.

Тут вони побачили, що двері до комнати Констанци були отворені, а з комнати виходив дим. На ліжку лежав труп дитини. Хтось стріляв до неї, приложивши рушницю майже до самого лиця. Рушниця димилася ще на підлозі. Справник страшного злочину втік. Родина догадалася, що виновником є Аренйо, і поліція арештувала його як виновника, з його трох синів як важних свідків.

ПОЛОВИНА ГАЛИЧИНИ ЗАЛЯТА ВОДАМИ

А ОДНОМУ МІЛІОНОВИ УКРАЇНЦІВ ЗАГЛЯДАЄ ГОЛОДОВА СМЕРТЬ В ВІЧИ. РАТУЙТЕ НЕЩАСНИХ БРАТІВ В РІДНІМ КРАЮ І ШЛІТЬ НЕГАЙНО СВОЮ ЖЕРТВУ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411. Philadelphia, Pa.

ВІДЕНЬ ЗОВУТЬ ВИМИРАЮЧИМ МІСТОМ.

ВІДЕНЬ, 25. вересня. — Тутешні часописи називають Відень вимираючим містом. Правительственна статистика виказує, що число уроджін значно зменшається у послідніх часі, а зате збільшається число случаїв смерти. Число уродин упало зі 40,853 у році 1925 на 28,220 у 1926 році. Тепер виносить там число уродин 12.5 відсотків, а число случаїв смерти 14,9 відсотків на 1000 осіб.

ОРГАН ВАТИКАНУ ПРО НЕЗАВИСИМІСТЬ ЦЕРКВИ ВІД ДЕРЖАВИ.

РИМ, 24. вересня. — Орган Ватикану „Оссерваторе Романо" містить статтю, у якій говориться про конечність повної независимости католицької церкви від держави. „Римське питання", пише часопись, „є не національне питання, але питання всесвітнє. І через те католицька церква повинна бути цілком незалежна. Політика не повинна її торкатися.

ПАМЯТИ КУЛІША.

У селі Матроновцях, де жив український письменник Куліш, відбулося врочисте засідання, присвячене тридцятим роковинам з дня його смерти.

На урочистих зборах було понад 1 000 людей. Як розповідають тутешні селяни, до Кулішевого будинку приїздять з Галичини, з Закарпаття та з інших далеких місць.

СОЙМОВІ ПРЕДСТАВНИКИ СЕЛЬРОБА ВИСТУПИЛИ З УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТАРНОГО КЛЮБУ.

6 послів і сенаторів Сельроба видали проголошення, в якому заявили, про своє виступлення з українського парляментарного клюбу у Варшаві. Як причину виступу подають поступок представника теперішнього проводу клюбу посла Хруцького в соймовій комісії, де він висказався за недопустимість порушення польскости східних кресів української і білоруської територій, а дальше виборчий пакт УНДО з ендеками й фашистами.

„Діло" реагує на проголошення Сельробів. Воно „хвалить" за „інтелігентний" поступок редакцію „Воля Народа", що подає тільки зміст проголошення. В дійсности партія „Воля Народа" при злуці з „Селянським Союзом" вийшла на ту умову, щоби представники Селянського Союзу виступили з українського парляментарного клюбу. Що так досі не сталося, треба глядати причини в національних ухилах партії.

ПРОЩАЛЬНИЙ КОНЦЕРТ СКРИПАКА В. ЧОСНИКА.

Наш земляк, таланований нюйорський скрипак, д. В. Чосник дає через радіову стацію W. G. B. S. прощальний концерт у четвер, 29. вересня, о 7.30 вечером. По сім концерті д. В. Чосник думає залишити грати для радія, принаймение через рік і віддатися дальшим музичним студіям під управою звісного професора музики, Герберта Дітлера. Про Чосника нюйорські критики пишуть: Д. В. Чосник, що має вроджений музичний талан, який розвинув у грі на скрипці, думає посвятитися тепер вповні своїм музичним студіям.

Програма концерту д. В. Чосника складається зі слідуючих точок: „Соната III in Ф" Гандель; Крайслера перерібка „Олд Фолкс ет Гови", звісна також під іменем „Свонї Ривер"; віденська популярна пісня „Ди Олд Ріфрейн", Крайслера й Мічель де Сикард'с „Денс де Л'Юкрайн". В Америці є лише два куснки сего музичного твору. Крім поданих кусників молодий скрипак відіграє ще на бажання кілька инших кусників. Акомпанімент до гри д. Чосника згодилася обняти панна Олена Гвитейкер

АРЕШТУВАННЯ НА ПОЛІССІ.

Часописи приносять вістку про нові арештування у звязку з ліквідацією Білоруської Громади — цим разом на Поліссі.

Разом з цим вияжуть якусь нову шпигунську аферу: між арештованими мають бути залізничі урядовці, які буцімто давали одній з сусідних держав інформації про стан польського залізництва.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ХАРКОВА.

Статистичні органи інтенсивно опрацьовують дані всесоюзного перепису. Уже підсумовано відомости про національний склад населення Харкова. Дані, звичайно, підбито на день перепису, цеб-то на 17 грудня минулого року. Вони свідчать, що в Харкові меншае 38,4% Українців, 37.1% Росіян, 19,4% Євреїв, 1.3% Поляків, 0,7% Вірмен, а решту становлять Німці, Латиші, Татари, то-що.

ВИДРУКУВАНО ЗБІРНИК, ПРИСВЯЧЕНИЙ 70-ТИРІЧЧЮ АКАДЕМИКА БАГАЛІЯ.

Закінчено друкувати збірник наукових статтів, присвячених 70-річчю народження видатного академика Дмитра Івановича Багалія. В збірнику є статті найбільших учених України, Москви і Ленінграду.

ГОТУВАННЯ ДО СВЯТКУВАННЯ ДЕСЯТИХ РОКОВИН ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Центральна комісія в справі готування святкування десятих роковин Жовтневої Революції затвердила широко розроблену роботу. В Харкові відкриють всеукраїнську художню виставку революції. Українські видавництва видають чимало збірників, нарисів, популярних брошур з нагоди ювілею.

Державидав видає збірника „Жовтень на Україні" та спеціяльного збірника, присвяченого національній політиці на Україні. Видавництво „Пролетарій" видасть хроніку найважливіших революційних подій на Україні, ілюстрований альбом історії Жовтневої революції на Україні та нариси з історії партії підчас громадянської війни.

Видавництво „Радянське село" видасть збірника „Аграрна революція й земельна політика України", видавництво „Український робітник" друкує „Історію робітничого руху на Україні".

Святкування Жовтня відзначиться на Україні широкими культурно-освітніми заходами. На селі відкривають 300 нових кін, 800 радіоприймачів, богато нових шкіл, лікарень, хат-читалень, сельбудинків.

У Києві закладуть памятник Тарасові Шевченкові.

У Донбасі відкриють 10 нових палаців праці, зроблять конкурс на кращих учителів ліквідації неписьменности.

Всеукраїнські театри відзначать жовтневі дні першими виставами нових революційних пєс.

НІМЦІ ЗБРОЯТЬ АЗІЙСЬКІ КРАЇ.

Слідуючі факти свідчать, що Німці зброять азійські краї: Китайська поліція сконфіскувала на двох німецьких пароходах 2,950 скринь динаміту, 105 скринь капслів і 50 скринь ракет, які везено до Кореї й японського порту Кобе. Є се незаперечним фактом, що німецькі кораблі транспортують на схід вибухові матеріяли, що противиться постановам мирового договору.

НЕЧУВАНО ВЕЛИКИЙ ГОНОРАР ШАЛЯПІНА.

ЛОНДОН. — Ф. Шаляпіна, звісного російського баса, заангажовано до виступу у лондонській Альберт галі. Концерти відбудуться 11. і 13. жовтня. За кожний концерт одержить Шаляпін небувалий гонорар, що виносить 2,500 фунтів стерлінгів (12,500 долярів).

НЕМА ВІСТЕЙ ПРО ЛЕТУНА КЕННЕКЕ

НІМЕЦЬКА АМБАСАДА ДУМАЄ, ЩО ВІН ЗАДЕРЖАВСЯ У АЛЕПО.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 26. вересня. — Тутешна німецька амбасада цілком не знала, що летун Кеннеке не прибув ще до Базри, а довідалася про се від кореспондента Есошієйтед Пресс. Урядовці амбасади думають, що Кеннеке долетів до Алепо й там через паспортові формальности мусів задержатися.

Вона вислала запит до Алепо, однак не сподіється відповіди скорше, як у середу рано. Амбасада цілком не носиться з наміром під теперішню хвилю просити турецьке правительство, щоби робило пошукування за Кеннеке й його товаришами.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕГІОНАРІ У ГЕНУЇ, В ІТАЛІЇ.

ФАШИСТИ ВИТАЮТЬ ЇХ З НЕЗВИЧАЙНИМ ОДУШЕВЛЕННЯМ.

ГЕНУЯ, Італія, 26. вересня. — Американські легіонарі прибули днесь до Генуї.

Одягнені у чорні сорочки фашисти грали визначну ролю у принятю американських легіонарів у тім місті. Брали вони участь як у демонстрації горожан так і у демонстрації італійського війська в честь прибувших легіонарів. Легіонарі мали висказатись, що їх принятя у Італії не уступає що до сердечности приняттю у Парижи й по цілій Франції. З Генуї видуть легіонарі у вівторок, себ-то нині до Пізи, де їх прийме італійський король і королева. З Пізи поїдуть легіонарі до Риму.

В АНГЛІЇ ВИСМІВАЮТЬ СОВІТСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ ФРАНЦІЇ.

КАЖУТЬ, ЩО ДО ПОРОЗУМІННЯ ВІДНОСНО СПЛАТИ РОСІЙСЬКИХ ДОВГІВ НЕ МОЖЕ ПРИЙТИ.

ЛОНДОН, 26. вересня. — Англійські правительственні й банкові круги не беруть поважно донесень про російсько-французьку умову, відносно сплати довгів. Діється се через те, що Совіти за сплату довгів домагаються від Франції позичок і кредитів. Совітська Росія хоче, щоби Франція пожичила їй у перших шістьох літах $120,000,000, підчас коли після сплата довгів французьким посідачам бондів буде виносити у тім самім періоді часу лише $72,000,000. Британські фінансисти уважають тому таку пропозицію трагікомічною й неможливою до приняття.

СНІГ У ПІВНІЧНІЙ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 26. вересня. — У північній Англії упав сніг на два цалі та рівночасно обнизилася значно температура. Пастухи з Вестморелянської верховини заповідають незвичайно остру зиму сього року.

У графстві Ленкешір знова падали минулого тижня зливні дощі, яких не було у тій місцевости в протягу послідних сорок літ. Ті дощі знищили цілковито збіря барабуль у західнім Ленкестер. З причини, що сей дистрикт заосмотрює у барабулю північну промислову часть, належить побоюватися, що там буде велика недостача барабуль сеї зими.

ВІДКРИТТЯ ЗАГОВОРУ У ГРЕЦІЇ.

СТОРОННИКИ БУВШОГО ДИКТАТОРА ПАНГАЛЬОСА ПЛЯНУВАЛИ ЗБРОЙНУ РЕВОЛЮЦІЮ.

АТЕНИ, Греція, 26. вересня. — Сторонники бувшого диктатора Пангальоса плянують повалення теперішнього грецького правительства.

Правительство довідалося, що бувший міністер справедливости Ковндурос, який тепер перебуває на острові Креті, мав намір викликати нову революцію в Атенах при помочі озброєних Крітійців. Правительство приказало депортувати його з острова.

ПОВІНЬ У КНЯЗІВСТВІ ЛІХТЕНШТАЙН.

ВОДИ РЕНУ ПЕРЕРВАЛИ 5000-СТОПОВУ ГРЕБЛЮ Й ЗАЛИЛИ МАЙЖЕ ЦІЛЕ КНЯЗІВСТВО.

ІННСБРУК, Австрія, 26. вересня. — Ціле маленьке князівство Ліхтенштайн навістила страшна повінь, якої не було ще у тім краю. Води ріки Рену, що граничить з королівством, перервали 5000-стопову греблю, що відділює Ліхтенштайн від Швайцарії й залили маленький край, несучи зі собою знищення майна й людського життя. Мешканці похвались на дахи домів й горби. Ціла пожарна сторожа у Шаан втопилася, а десятки тисяч худоби по цілім Ліхтенштайн найшли смерть у филях води. Шкоди виносять міліони франків. Правительство маленького князівства вислало телеграфічні заклики о поміч до сусідних країв. Уся телефонічна, телеграфічна й залізнича комунікація у краю майже цілковито перервана.

ЧУДА НЕ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН, 26. вересня. — Мимо заборон, що містяться у версайськім договорі, повелось Німцям збудувати два чуда не кораблі. Є се кружляки Кенігсберг і Карльсруге. Оба кружляки, хоч мають поємности 6,000 тон, перевисшають далеко більші англійські й американські кружляки що до досконалости своїх гармат як і своєї скорости. Вони можуть плисти зі скорістю, що виносить принайменше 32 узли й є скорші у своїх рухах від 10-тонових британських кружляків та можуть везти палива, що вистарчить для зроблення 6,000 миль.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАШАХУВАЛИ.

Треба признати, що большевики добрі дипльомати. Вони вміють голосити літами ріжні святі принципи, але вміють і жертвувати ними, коли тільки вимагає цего потреба, себто коли в той спосіб можуть затвердити свою владу та продовжити своє існованнє. Під тим оглядом не ріжняться вони в нічім від дипльоматів „царського" режіму. Заходить хиба тільки та ріжниця, що царські дипльомати уважали на престіж царя й імперії, а большевики не звертають уваги навіть на обиду, бо коли їх в буржуазних краях одними дверми викидають, вони собі нічого з того не роблять і входять другими дверми наново. Зневага буржуазії не є для них ніякою зневагою. Через те вони вправді дещо погнівалися на ревізії в Лондоні чи в Пекині, але мимо цего готові ту обиду простити, колиб тільки в заміну за те вдалося їм видістати дещо гроша.

Так і треба розуміти послідну большевицьку оферту, з якою звернулися совіти до Франції, зобовязуючися платити французьким шеровцям через 62 роки кождого року по 60.000.000 золотих франків. Заступник совітського міністра закордонних справ Літвінов предложив французькому урядови ту оферту саме в тім моменті, коли дипльоматичні відносини між совітами а Францією були дуже напружені. Саме тепер домагалася Франція від совітів відклику совітського амбасадора Раковського по причині його звязку з Третим Інтернаціоналом, який то при помочи тайних агентів поширює комуністичну пропаганду в Франції та вносить анархію не тільки в робітничі ряди, але й в армію. Зірваннє дипльоматичних зносин між совітами а Францією мало би для совітів погані наслідки, бо тоді до Англії долучилася би Франція, а далі Польща, Румунія і Туреччина, які мали би вільну руку в аґресивности супроти совітів. Бо всі вони оглядаються на Францію подібно як і ті протибольшевицькі іміґрантські кола, що походять з терену бувшої Росії та живуть з ласки Франції чи її прислужників.

Пропозиція совітів заскочила французьку опінію, яка в послідних часах була дуже антибольшевицька. Надія на зворот вложених в Росію французьких капіталів змінила відразу протибольшевицький настрій. А з настроєм мілїонів дрібних шеровців мусить числитися і уряд. На се і числили по всякій правдоподібности совіти. Тому то, щоби розбити протибольшевицький настрій в Парижі і відвернути від себе небезпеку, вони не завагалися виступити з такою офертою, якою обтяжують робучий нарід через 62 роки новими тягарами. Вимагають вони за те вправді нових кредитів, але від звороту довгу таки вже не викручуються. А так кричали, що не заплатять буржуям.

ПОРАДИЛИ СОБІ З БЕЗРОБІТТЯМ

Хто з нас не хотівби мати ясного образу щодо цего, як живеться нашим людям на всіх українських землях, а особливо тим, що жувуть на Великій Україні?

Та не маючи можливости слідкувати за тим життям безпосередно, студіюємо його по ріжним відомостям, що заслуговують довіря. Такими жерелами є для нас рівнож книжки і газети, що пишуться й друкуються на самій Україні. Серед тих жерел треба булоби поставити на першому місці статистичні відомости, себто факти, виявлені в цифрах.

На жаль і до статистичних відомостей треба ставитися уважно й з певним застереженням. Не можна кожної цифри брати на віру, не перевіривши її.

В життю не богато трапляється таких публікацій, в які не вкладеноби певної тенденції. Блискучим зразком цього є приклад польської урядової статистики. Такі самі майстри у фальшованню фактів є і большевики. Вони рівнож оголошують такі відомости, що відповідають їх інтересам. Часто навіть самих головачів большевицьких вводять в блуд менші „адміністратори", „хазяйственники" і т. д. Ці, бажаючи вислужитися перед начальством, подають неправдиві відомости, та вибілюють дуже часто те, що темне.

Ось один з таких яскравих фактів. Беремо його з харківської „Робітничої Ґазети" з 5 липня б. р., де під наголовком „Херсонські методи боротьби з безробіттям" наводиться цікавий факт з поступовання біржі праці. Большевицькі біржі праці, це щось таке схоже на державні робітничі юнії. Жаден робітник не може дістати праці без посвідки біржі праці, яка мусить сама посилати робітників на працю та вести реєстр їхніх робочих днів. Біржі праці повинні рівнож давати допомогу тим безробітним, що в них зареєстровані. Загальні большевицькі злидні не дають можливости біржам виконувати ту останню функцію, зате реґістрацію, як видно з прикладу херсонської біржі, вони виконують „знаменито".

Друкуємо без жадних змін те, що большевики самі пишуть про „боротьбу з безробіттям".

„Робітнича Газета" пише таке:

„Нещонедавно на херсонській біржі праці потягнув вітрець якогось великого секрету. Почувалося, що готується щось небуденне, але що саме — ніхто не знав.

„Власне не зовсім ніхто. Знав про це зав. біржі і двоє, чи троє співробітників. Ходили вони з темними і німими обличчями, обережно вимовляли слова, ніби боялися згубити хоч одну краплину отої великої довіреної їм таємниці.

„Один час розійшлася навіть чутка, що просто співробітникам біржі заборонено багато говорити, що провадиться якийсь хронометраж, заводиться якась раціоналізація, але в це ніхто не повірив.

„Кінець кінцем, всі махнули рукою на секрети і не йняли віри ніяким чуткам.

„І от тоді то завбіржі вирішив, що настала пора. Одного вечора закликав до кабінету надійніших співробітників, добре замкнув двері, заткав папером замочну щілину і тихенько розповів оперативний план подій.

„А за кілька день, коли на біржі було найменше безробітних, вийшов один із надійніших співробітників і наліпив невеличку об'явку.

„З обявки було видно, що сьогодні відбудеться перереєстрація безробітних, що хто не зявиться, буде виключений зі списків, як невідповідний елемент, що... і т. д. і т. п.

„Що тут счинилося, як миттю виросла черга коло віконця, як заметушилися ті, що позабували дома реєстраційні картки, як забігали ті, що захотіли попередити відсутніх товаришів — не треба казати; це само собою зрозуміло. Завбіржі одержав повне задоволення. Очевидно, конспірацію вдалося заховати найповнішу.

„Ми не будемо описувати, як відбувалася перереєстрація. Скажемо тільки, що було богато галасу, непорозумінь то-що. Але кожен день кінчається. Кінчився й цей день на херсонській біржі праці. Зачинилося віконця, взялася до роботи уборщиця. А другого дня, ще вдосвіта стояли перед відповідним віконцем ті, що не знали про вчорашню перереєстрацію.

„Віконце довго не відчинялося, а коли відчинилося, всі побачили голову завбіржі й почули його твердий, енергійний голос.

— Хто вчора не перереєструвався у нас на біржі, вже не „состоит", як невідповідний елемент.

„Знов таки ми не будемо змальовувати того галасу, тих благань і прокльонів, тих запитань і міцних словечок, що снопом полетіли в завове віконце.

„Але завбіржі був непохитний, як портовий маяк. Він ще раз довів, що може не тільки зберегати секрет, але й доводити до кінця задуману справу.

„Так швидко, на протязі одного дня, було майже ліквідовано безробіття в Херсоні.

„Кажуть, що тепер завбіржі весело посміхається і каже, що провести ще одну-дві таких перереєстрації і можна одразу підносити питання про нагороду його орденом трудового Червоного Прапору за цілковиту ліквідацію безробіття в Херсоні і його околицях".

Не лише в Америці, але також в Німеччині свобода слова захиталась. За написання вірша „Уважайте, пси", як рівнож за його розповсюдження, засуджено експедитора Кринінґа на три місяці тюрми.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

329.

Баль на дохід Сиротинця в Бостоні, Масс.

Як усюди, так і в нас по вичерпанню літних прогульок відділ 238 У. Н. Союза застановляється над тим, у який спосіб найлучше прийти з помічю Сиротинцеви У. Н. Союза. В тій справі відбулися тут 3. вересня ц. р. одушевлені наради. В інших місцевостях уладжують на ту ціль загальні збіркові дні (теґ дейс), а в нас, на жаль, подібні збірки зовсім недозволені. На „теґ дей" тут можуть дістати дозвіл лише ветерани світової війни, які є неспосібні до праці. Щоб однак такої важної справи, як будова Сиротинця, не заспати, відділ ухвалив на ту ціль баль, який відбудеться в міській школі „Вілем Блекстон", при вулиці Блассом, в суботу, 8. жовтня ц. р. Ухвалено рівнож просити всі бостонські товариства, щоби в той день не уряджували ніяких підприємств, а дарували його на ту велику гуманітарну ціль.

Парох тутешньої громади, о. Кучер, підняв щиро справу аґітації на себе, щоби баль сей приніс як найбільше хісна.

Відділ 238 У. Н. С. в Бостоні відноситься через „Свободу" до всіх тутешних товариств, мужеських і жіночих, з отсею горячою просьбою: Прийдіть усі громадно на той баль і підопріть добру справу. Забудьмо на сей один вечір усі наші роздори, а памятаймо лише се, що по повстанню такої інституції ми, Українці в Америці, піднімемось одну стопу висше і покажемо світови, що і ми є народ культурний, зорґанізований, та що і ми потрафимо мати свої благородні інституції.

Названий висше відділ кличе також усі ті відділи У. Н. Союза, котрі ще доси через які-небудь перешкоди жадної акції в справі Сиротинця У. Н. Союза не підняли, щоби се негайно зробили. Нехай ніхто не зражується сим, що може тільки малу суму придбає на підприємстві, бо з малих сум повстають великі — громада по нитці, а бідному сорочка. Тай ще не забуваймо і на те, що: два рази дає, хто скоро дає. Коли всі попрацюємо щиро, то будьмо певні, що в короткім часі повстане наш славний Сиротинець, який буде підпорою для наших сиріт та великою гордістю для нас самих, що ось-то знов одна культурна інституція прибула до наших загальних прибутків у прибраній нами новій вітчині.

Тож усі до діла! Заохочуйте одні других, докучайте нашій часописі „Свободі" всілякими дописями про конструктивну роботу в кождій нашій громаді і виконуйте щиро й совісно загальну громадянську працю. А ми, члени нашого великого батька Союза, памятаймо ще одно: Коли прийде слушний час, що невмолима смерть кине нас на ложе та буде борикатися з нами, щоби перетяти нитку нашого життя, а ми глянемо на своїх діточок, які вже може й матери не мають — то як важко буде нам прощатися з сим світом, коли погадаємо, що станеться по нашій смерти із сими сирітками в чужині; в країні, де кажуть: „Святий доляре, молися за нами!" А о скільки лекше буде нам сходити із сього світа, коли ми викривленими вже від смертного болю устами прошепочемо свої послідні слова: „Діти мої! Я лишаю вам місце, о яке я старався для вас за свого життя. Се місце зветься: „Український Сиротинець" при Українськім Народнім Союзі. Він тепер для вас і батьком і матірю".

За Уряд: **Ілія Чопик**, предс.; **Петро Музика**, секр.

ЧИ НЕ ПРАВДА?

Обіцянками сироту і старших можна потішати, однак їх потреби не заспокоїмо. Лише в Сиротинци-Захисті У. Н. Союза, сироти і старші можуть мати належну опіку і родинне приміщенне. Ваша жертва поможе збудувати потрібний Захист при У. Н. Союзі.

....
Імя і назвиско жертводавця.

....
Число дому і улиця. Місцевість.

Виріжте цю часть з часописи, вложіть разом з жертвою до коверти і вишліть на адресу:

U. N. ASS'N. ORPHANAGE, P. O. BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

К. АНИШЕНКО.

МИРОНОСНИЦІ

(9)

Данило Карнавка грізно махав прапором; Яким з Сергієм передавали декому хрести і, хитнувши головою до тенорів та басів, вже були готові кулаками розмовляти з Долинянами. Пилип Калитка, Тишко, Грицай, за ними вся громада стали напоготові, щоб ударити на ворогів ззаду од вітряка.

Але тут із бабячого гурту остервеніло вихопилась чорнява Приська Писаренкова, крикнула Долинянам:

— Гей, ви, босяки! Сюди подивіться!

Враз повернулась спиною до парубків, нагнулась і закотила спідницю з сорочкою... Білий зад блиснув на сонці... Одночасно, баби й молодиці і мала дітвора погрожуючи вигукнули вороже й призирливо:

— Жидівські попихачі! Стерво заводське!...

Шалений реґіт, тюкання та лайка кружнули в повітрі... А піп затяг „Христос"... — дівча підхопила: дзвінкі дівочі голоси вкрили всі звуки...

Хресний хід пішов своєю дорогою.

Навкруги гули дзвони, жайворонки виспівували над полями й хвилями котилися жита...

IX.

Вівдя й Ониська обсапували картоплю... Сонце весело поглядало на старих жінок: одній воно ласкало вже підживщу рану, а у другої ще дужче білило чорний волос. Зелена сила весни була в найменшій бурянинці, що конала підрізана сапою, і в блакитно-темному небі, повному ранньої спеки... Але невеселі були працьовниці...

Мовчки обсапували картоплю... Від греблі підійшла Одарка. Привіталась. Баба Вівдя розіслала мішок — попрохала сідати.

— Як тобі? — спитала байдуже.

— Та наче полекшало. Як вас Бог милує? Принесла вам свіженьких пиріжечків... Мати спекли.

Вівдя й Ониська сіли до молодиці, взяли по пиріжку — не перехрестившись, почали істи...

Одарка здивовано поглянула на бабів: правда, Ониська з горя могла забути перехреститись, а от найстарша мироносниця... Молодиця насторожено-стурбовано поглянула на бабу Вівдю: спокійне, тихе обличчя, з ясними чорними очима, було скорботне... А від того, що сонце так щиро сяяло над світом і так сонячно-зелено було на городах, в садках — де тільки око бачило, — від того ще сумнішими здавались обличчя старших мироносиць.

— Що то з вами? З лиця змінились...

— Може б на час не обсапувати картоплю...

Поперек ломить. Одарка недовірливо спитала:

— Може гидуєте наші пиріжки їсти? Мати їх учиняли й пекли...: я в ці справи й сама не вхожу...

— Ні, дочко, так щось на серці пече. Таке зі мною скоїлось, що й не знаю, з чого почати, що сказати...

Ониська хмуро промовила:

— Кажи. А то мовчить, наче закаялась...

— Хай буде по вашому. Вкупі спасались — вкупі й пожуримось... Ото розійшлись ви, зосталась я сама в бабинці.

Сиджу та й жду — чи паламар прийде, а може піп — замкнути церкву. Та ще й думка була: останнє благословення взяти...

Вже й сонечко зайшло, сутеніє в садку коло церкви. Я — голодна, аж шкура болить, та й натомилася за день: плече намулила, ноги — хоч одрубай...

Нарешті чую: прийшли обидва. Ще у воріт піп до паламара гукає:

— Діду, зачиняй кошару.

Як кипятком общпарило мене це слово. Піп, а на святу церкву таке слово сказав. Не встигла я розміркувати, як входить він до бабинця. До мене: „Чого тобі?" Похитується, пахнуло сливянкою.

— Будь ти проклятий і з своєю кошарою і всіма святими і тим світом!

Плюнула й вийшла з бабинця. Іду додому — і такий мене плач охопив, сказати не можу... Прийшла до хати, як свиня з ковбані.

Петро сидить за столом, розглядає якусь книжку. Запитує:

— Одговілись, мамо? Сідайте до чаю.

Бляшаненький самоварчик кипить — фукає під стелю, парою обходить богів... В хаті рожеві сутінки. Я рада, бо обличчя моє горить, як набите. Потроху піднімаю погляд на Петра: чи не довідався часом, як мати відговілась? Ні: налив чаю, підсунув печеню...

— Що це з вами? І добривечір мені не сказали!

— Вибачай, козаче, стомилась я...

— Мені в заводі розказували, як ви трудились з мироносною іконою... як Долиняни хотіли розігнати ваш хресний хід. Та побоялись — кажуть, — комуністів... А я оце іду з заводу — побачив з роздолу тополі коло школи, наші зелені шпилі, церкву посеред оселі — сумом і тугою потягло мене за серце... І поспішав чогось додому. Боявся, не трапилось би чого. У нас такий звичай: як перепються після водосвяття, неодмінно щось скоїться... Вже на заводі чутка прийшла: Хома артоса вкрав...

— Не всіж такі дурні, як Долиняни. А на водосвятті була защита: і Хома, і Карнавка, і Яким, і кооперація. А людей найшло — яблуку ніде впасти. — Петро щиро засміявся.

(Конець буде).

У середущих околицях Флориди є 30,000 озер.

В Еспанії є 1,600,000 улиїв з пчолами. З тих улиїв дістається 28,000,000 фунтів меду.

Потреба девять людей, щоби придержати дорослого тиґра, однак пять людей потрафить придержати одного льва.

Ю. Л.

ГОРЯЧІ ЖНИВА І СЕРЦЯ.

Старий вдовець Андрій Задорожнюк повечеряв і після цілоденної жнивної праці вийшов у садок відпочати. Кругом тишина і нікого, лише зорі моргають з неба.

— Буде погода! — подумав собі Андрій. — Нині скінчили жито, а завтра візьмемося за пшеницю. Ласка Божа — таке зерно! Та добре, що Бог нарешті погодоньку зіслав. Диви! Такий вечір, що аж мило. Сам Бог — кажуть — десь тепер між нами ходить — і все, що хоче бути на зло, навертає на добре...

Думки старого перебила тінь, що пробігла садом.

— Ти куди, Гафіє?

— Я, тату, забула серп на царині — відповіла уже з дороги і майнула в поле.

Поява дочки піддала старому инші думки.

— От, коби до осени — думав собі — а там і т о т о треба віддати в люди. Вчора з Максимом говорив. Богач на все село. А що вдовець він, то що з того? Коби тільки з тим пройдисвітом Ільком не знюхалася, бо щось вони мали до себе. Але в неділю дістала своє і присягнула мені, що до нього не заговорить.

— А що це вона не вертає? Треба літи напроти, бо вулицями всяка „нендза" волочиться...

Пішов. Вийшов на поля.

— Нема дівки... певне попід верби пішла!

Старий став. Любувався своїми копами, що стояли рядком, мов вояки. Приступив до одної, взяв за колосок і мацав стиглі зерна.

Нараз сталося щось несамовите. Зпід тої копи, біля якої стояв Андрій, шурнуло щось мов опарене й пустилося втікати. Та старий кинув собою й усім тягаром тіла впав на втікаючу мару.

— А ти хто таке біснувате? — кричав з певним острахом Андрій. Ти снопи будеш мені красти? Злодію!

— Я не крав, нанашку, абим так, що ні! Я не злодій.

— Ні, батьку, ні — це не злодій! Не бачите — це Ілько Маруняччин! — обізвалася дочка зза тоїж копи...

— Ах, так! Убю! Убю обоїх! Розмахнувся старий кулаком на Ілька, придержуючи його коліном на землі.

— Тату, не губіть душі! — вдарилася дівчина в його ноги. Не губіть його, мене — і... ще одно! І дочка-одиначка залилася слізми.

В старому зайшла дивна зміна.

— „В такий вечір Бог усе зле на добре повертає" — пригадав він собі людську поговірку.

І поглянувши на плачучу дочку, він нагло пустив Ілька з рук і шепнув, ніби говорив якусь тайну:

— Хай діється Божа воля! Від нині не стаю вам на дорозі!

Діти цілували його в руки, а він глядів кудись у небо і сльози заблестіли в його старечих очах.

ПОДЯКА

Я низше підписана членкиня 345 відділу У. Н. Союза, складаю щиру подяку всім урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги у сумі 50 долярів і дякую також місцевому урядови У. Н. Союза, що занявся справою запомоги для мене. Дай Боже, щоби У. Н. Союз зростав кожного місяця о стільки нових членів, скільки центів виплачує що-місяця як запомогу потребуючим. Він справді заслугує на се, бо стає у пригоді кожному Українцеви, що є у біді і потребі.

З поважанням

Текля Садова,
членкиня 345 відділу
в Міннеаполіс, Мінн.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЧИ ТАК МАЄ ВИГЛЯДАТИ ПРОВІД?

Галичину навістила страшна повінь, яка являється національною нашою катастрофою. Таке нещасте обєднує всюди всіх людей до спільної праці для ратунку нещасних жертв. Таке бачили ми тут в Америці. Таке сталося цілком природно і в старім краю, де завязався сейчас Краєвий Комітет Допомоги потерпівшим від повені, який видав заклик в справі збірок жертв. До того комітету ввійшли і такі організації та представники, що вели осібну ратункову акцію в часі збірки Голодуючим на Західній Украіні. Тепер одначе вони обєдналися супроти сего великого нещастя.

Центральний Краєвий Комітет віднісся з телеграмою до Обєднання Українських Організацій в Америці в справі організації негайної допомоги. Обєднанне оголосило телеграму і подало адресу, куди належить слати гроші до краю, коли хто не схоче слати через Обєднанне. Поступило отже розумно і обєктивно. Видко, що Обєднанню ходило головно о те, щоби чимскорше була тут зібрана допомога і вислана до краю. Бож в такім великім нещастю, де сотки тисяч людей голодує, нема часу на ніякі політичні порахунки; тут треба людей від смерти ратувати.

Разуміється, що про таке нещасте мусіли заговорити в Америці всі часописи, що їх видають на українській мові, бо годі замовчати таку подію. Всі по свому почали вже накликати і до жертв. Але як? Мені впали в руки такі часописи: **Католицький Провід, Народна Воля** зі Скрентону і **Січ** з Шикаґа.

В „Католицькім Проводі", що вийшов 15 вересня аж на чотирох картках друку, маємо викази жертв на Петрів Гріш, Місійний Фонд, на Семинар, на Алюмнатик і т. п., а про катастрофу в краю згадують на 5 ст. з боку в пятьох малесеньких, дрібних, бічних рядках, не згадуючи ні словом про допомогу для краю. Ну, думаю собі: на те, щоб вихрешувати Чайнаменів, вміють збирати, а про те, щоби зібрати центи на міліон голодних наших братів в рідним краю, нема місця в органі еп. Богачевського і його прислужників.

Беру далі гетьманську „Січ" в руки. Тут вже знаходжу поклик в справі катастрофи в Галичині, але з таким додатком: „Сподіємося, що вже у слідуючім виданню „Січи" будемо могли подати до відома, на яку адресу треба посилати жертви для потерпівших. В тім згляді ждемо на інформації від нашого гетьманського центра".

Отже аж гетьман Скоропадський з Берліна дасть розказ, кому слати жертви, і щойно тоді „Січ" гетьманська з Америки вишле допомогу, якщо її взагалі збере. Голос Рідної Землі і її представників для неї не міродатний. Треба аж ждати на ґенеральний розказ, а тимчасом ви, голодні в краю — ждіть. Чи не комедіянти? Ціле щасте, що гетьманці й так не дадуть дійсної помочі, бо їх робота обертається тільки біля того, щоби себе самих ратувати і збирати гроші на свою пропаганду.

Та заглянув я ще до одної часописи, а є нею **„Народна Воля"**. І дивним дивом сходиться та газета в певнім згляді з приклонниками царського генерала Скоропадського. І та газета все ще жде на адресу, куди посилати. Вже віднеслася навіть в тій справі до краю і довідалася, що „допомоговою роботою занялася професійна організація працюючих людей, „Селянська Спілка", але адреси ще не має, а як її дістане, то подасть до відома читачам.

Всі головні організації у Львові видали спільну відозву, і подали адресу, куди слати жертви, а до спільного комітету ввійшли люде ріжних політичних напрямків, але це ще не вистарчає нашим доморослим дрібненьким політикам. Навіть в часі національної катастрофи не годні вони вийти зі свого тісного загумінка. Не обєднаються вони навіть для такої цілі як ратунок голодних. І це мають бути провідники. І чи за такими людьми можуть піти народні маси? Чи мають їх слухати?

В часах національних нещасть повинен замовкнути роздор і зникнути взаїмна ненависть хоч на тім гуманітарнім поли, коли маємо нести негайну поміч соткам тисяч, що не ждуть на нашу переписку, наші розмови і дебати та запити, а на нашу негайну поміч. А коли ми не годні обєднатися навіть в таких хвилях на одній тільки гуманітарній точці, то якжеж ми можемо думати про обєднану боротьбу з ворогами і про добуття державної незавиемости?

З безглуздною політикою взаїмної ненависти пора вже раз скінчити.

Павло Дурбак.

НЕ БУДЬМО ШКАРАЛУПНИКАМИ.

Ще малим бавився я нераз слимаками, які збирав в городі. Виставить бувало слимак роги, а властиво очі, а я його сухою травкою по рогах і він ховається десь глибоко у свою шкаралупку й вже не показується, бо боїться ворога, яким саме уважав мене. От і у тій фабриці, де я роблю, трафилася подібна пригода із слимаком. Приніс оден Француз слимака до фабрики, видко хотів зробити комусь жарт, а слимак з переляку сховався до шкаралупи, не вилізав з неї і по двох днях згинув. Шкаралупа, яка йому служила за охорону і хату за життя, стала домовиною. Пожалував я того слимака, а опісля подумав і пригадав собі, що і між людьми є шкаралупники-слимаки. Є між нами світські й духовні люде, що подібні до того слимака. Бо от приміром одні з наших духовних провідників ідуть разом з народом, борються з ним спільно за красшу долю, а другі роблять інакше, бояться йти з народом і ховаються в шкаралупу, бо думають, що в той спосіб охоронять себе перед гнівом епископа і народа. Поховалися і чекають мовчки, що далі буде. За мало мають цивільної відваги, щоби вилізти зі своєї шкаралупки на денне світло і піти виразно по тій дорозі, яку вказує їм їх совість. А це має лихий вплив. Нарід покидає церкву, яка стається йому чужою через священиків шкаралупників, що бояться йти спільно з народом проти прихильників польсько-римського конкордату. Наш нарід стежить пильно за діяльностю своїх передових людей і буде знати, як кожному з них винагородити за неї. Честь тому тим священикам, що ідуть разом з народом, а тих, що ідуть проти народа, нехай Бог має у своїй опіці, бо вони хиба самі не знають, що роблять. Вони бо йдуть проти поступу, пливуть проти води, держаться своєї старої шкаралупи, не маючи відваги вилізти з неї на денне світло. Через те чекає їх нічо инше а тільки доля того слимака у фабриці, що засклепився у шкаралупі й у ній загинув.

Микола Костів
Озон Парк, Н. Й.

Чи йшов годинник?

Жандарм (до злодія): А чи йшов годинник, як ти його вкрав?

Злодій: Та де йшов, я його мусів нести!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Слово до батьків.

Читаючи українські часописи вдаряє нас тепер те, що майже у кожній місцевости, де живуть Українці, там отворяються укр. діточі школи. Це вказує, що український нарід почав вже розуміти вагу діточих шкіл. На жаль у нас в Провіденс справа укр. діточої школи покищо на мертвій точці. Вина за це спадає на самих родичів тому, що ніхто иньший не може дбати про чиїсь діти, як самі родичі цього собі не бажають. Не вгнів я це кажу, а зі щирого серця. — Можливо, що дехто думає: Танащо нам укр. шкіл, коли ми живемо в Америці і наші діти учащають до американських шкіл, буде з них і тих. Я знова скажу, що хто так думає, то робить дуже велику помилку і причиняєсь до спинення розвою дитини і свого народа. Українські школи мають велике для нас значіння. Наші браття під ворожою окупацією, на своїй власній землі не мають змоги національного розвитку; школи і другі українські інституції вороги замикають, а натомісць накидають нам, Українцям, їхні. Вщіпляють у наших дітей те, що нам є дуже шкідливе в нашім розвою.

Знову тту в Америці ми, Українці, користаючи з американських прав, можемо піднести себе без всяких перешкод в національній свідомости так далеко, як далеко ми самі схочемо. — Отже з огляду на це я звертаюсь до Вас, батьків у „Провіденс", і закликаю до відновлення діточої школи. Вже хочби тому, що Ваші діточки самі цього бажають. Через пару разів вони мене на вулиці питали, коли то вже буде отворена укр. школа. І це є факт. Значить, що самі діти мають замилування до укр. школи.

Покажіть себе щирими батьками своїх діточок! Покажіть, що Ви їм добра бажаєте. Народна приповідка каже: „Чого научишся — злодій не вкраде, вогонь не спалить, вода не забере". І це свята правда. Ті люде, котрі знають більше, як одну мову, (читання і писання) з ними більше числяться, вони тішаться у всіх більшим поважанням. Погляньте хочби на Поляків, їх скрізь можна стрінути. Наш геній-поет Т. Шевченко сказав: „Учітеся, брати мої, думайте, читайте. І чужого научайтесь, й свого не цурайтесь. Бо хто матір забуває, того Бог карає, чужі люде цураються, в хату не пускають".

Кожний свідомий Українець повинен памятати на ті святі слова Шевченка. — Отже ще раз взиваю Вас, батьки, до відновлення укр. діточої школи. Було би добре, щоб назначити день і час зборів батьків і проголосити в „Свободі". На тих зборах батьки повинні порадитись, на яких услівях школа малаб існувати та повинні вибрати шкільний комітет, котрий мавби за задачу зясувати те все, що є конечне до школи і мати нагляд над школою.

В. Скиталець.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Відчит про українську іміграцію в Европі.

В гали української пресбитеріянської церкви, при Бікон стріт, відбувся розголошений широко відчит д-ра Лонгина Цегельського. Відчит мав початися о годині 3., а почався пів до 5. На відчит з часом зібралоея до яких 70 людий.

Відчит отворив гр. Василь Кузів, висловлюючи втіху, що проф. пресбитеріянської семинарії в Блумфілді, його товариш д-р Лонгин Цегельський не лишився в Галичині, але вернув до Америки. Д-р Цегельський, висказавши свій жаль задля малого числа людий, зібраних на його відчит, став боронитися перед закидами, які, мовляв, йому роблять на американській іміграції. Він казав, що його називають вічним дипльоматом, але він з того собі нічого не робить. Говорили про нього, що він ходив до польського конзуляту в Ню Йорку старатись о візу на виїзд до Галичини, а тимчасом се неправда, бо він ходив до польського конзуляту, але в Европі. В краю він не був. Таким балачкам проти себе він не противиться, бо американська іміграція взагалі є безхарактерна, темна, без політичної лінії. Вона, за виїмком большевиків, не знає, до чого вона стремить. Вона не признається до ніякої партії, бо ніяких політичних думок не має. Її головне заняттє танцювати і топитися в муншайні.

Зівсім інакше від американської іміграції представляється українська іміграція в Европі. Там є ріжні вироблені ґрупи, з виробленими політичними поглядами, з органами преси, які сі погляди заступають, кожда ґрупа має своїх провідників. Кождий імігрант в Европі належить до якоїсь партії. Немає людий, які блукалибся. Сам бесідник одначе заявляє, що він до ніякої партії не належить, і стоїть осторонь від усіх партийних угруповань в Америці, але мусить признати, що політичне життє в Европі робить вражіннє сильно переведеної організації.

Найбільша ґрупа на іміграції, після нього, Петлюрівці; далі йдуть щодо сили: гетьманці, большевики, Шаповалівці й Петрушевичівці. Цілої іміграції є до 50 до 60 тисяч. Петлюрівці мають, після його інформацій, 30 тисяч. За ґрупу гетьмана говорив, що він говорив з гетьманом і що ся ґрупа має найсолідніиших людий; вже самих професорів начисляє вона до 40. Шаповалівці се замасковані большевики.

Опісля говорив про відносини в краю, де він не був. Найбільше одушевлявся партією „сельроба", зложену з бувших москвофілів, які й мають у своїй програмі федерацію України з Росією.

Цілий відчит обертався коло порівнання европейської іміграції з американською. Слухачі прийшли почути передовсім щось про старий край, але зі своїх спостережень прелеґент не міг нічого сказати, бо він в краю не був, але за те радив Українському Народному Союзови вислати своїм коштом делегата на Україну, щоби знати, що там діється. Відчит тревав півтретя години; дискусії не було.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Організація допомогової акції поступає вперед.

В пятницю 23. вересня 1927 відбулись другі з ряду збори в справі помочі потерпівшим від повені на Західній Україні. На сих зборах були відпоручники шістнацяти товариств і братств: „Просвіта", „Запорожська Січ", „Подільська Січ", „Могильниця", „Т. Шевченка", „І. Франка", „Воля", „Поморяни", „Січ Б. Хмельницького", „Чорноморська Січ", „Парохія св. Володимира", „Бр. св. Николая" з Асторії, „Тов. Городиславичі", „Ліґа Горожан", „Тов. ім. М. Драгоманова" і „Зборівський Комітет". До ведення місцевої допомогової акції на висше згадану ціль вибрано сталий комітет, до котрого увійшли: І. Божемський, голова; М. Кобзістий, скарбник; І. Жовнір, писар; Сокальчук, С. Матчак, М. Близнак, контрольори.

Товариства, братства і жіночі організації, до котрих запрошення були вислані і які досі не зголосилися, зволять сповнити **народний обовязок** і вислати своїх представників на збори, котрі відбудуться в пятницю 30. вересня с. р. до галі під ч. 257 Іст 10 улиця, на котрих роздасться лісти для колектовання жертв. **Приходіть всі на віче в неділю, 2. жовтня до Стейвесент Касіно, 140 Друга Евня, між 8 і 9 улицями в Ню Йорку.**

Іван Жовнір, писар.

ВІДОЗВА

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІВШИМ ВІД ПОВЕНІ.

Епархіяльний Совіт Української Автокефальної Православної Церкви в Америці.

До Впреп. і Всч. Отців Настоятелів та до Хвальних Громад Православної Церкви в Америці.

Дорогі Отці Пастирі, Сестри і Брати!

Велике нещастя навістило нашу українську землю на її західній території. Такого нещастя ще від віку там не було. Про це нещастя всі ми знаємо з часописів. Половина Галицької України конає в смертних судорогах.

Страшна повінь знищила сотки сіл і ввесь доробок тяжкої праці нашого селянина. Сотки тисяч нашого народу залишились без даху, без поживи. Родичі, Брати і Сестри наші простягають до Неба і до нас руки і благають: Поможіть! Загибаємо!

Чи є таке українське серце, щоб не почуло цього розпучливого, передсмертного зойку? Чи сміємо ми на цей зойк мовчати? Чи ж ми люде? Нація загибає в морі поневолення. Вороги радіють з того. Їм потрібно, аби ми згинули, щоб сісти на нашому місці. Хто байдужний, той без серця. Українців без серця не сміє бути, як не може бути дня без сонця!

Чи Ви чуєте той плач, той крик? Чи Вам все одно, як гинуть наші брати та сестри? Невжеж погодитесь, щоб на місце згинувших засіли вороги?

Ні! Сто разів ні! Всі на поміч!

Українська Православна Церква, як рідна мати, відчуваючи розпуку й горе своїх дітей, просить: **Ратуйте! Український Нарід загибає!**

В неділю дня 2-ого жовтня ц. р. в усіх храмах Української Автокефальної Православної Церкви в Америці, в часі Служби Божої, Священики відчитають отсей заклик і особисто переведуть збір жертв, а один з членів парафіяльного комітету запише імена жертводавців і пожертвовані суми. **Українська Автокефальна Православна Церква буде встидатися за кожного свого члена, якого імя не буде на лісті жертводавців.**

Дня 3-ого жовтня Священики пересилають зібрані жертви на руки прот. Володимира Каськова **1313 Newport Ave., Northampton, Pa.,** а він перешле загальну суму до Управи Обєднання Українських Організацій разом з повним виказом, який буде поміщений в пресі.

Дня 22. жовтня 1927 Б. Р.

Божа ласка нехай буде з усіма Вами!

† Архиепископ **Іоанн Теодорович;**
прот. **Володимир Каськів;**
прот. **Григорій Хомицький;**
прот. **Іван Гундяк;**
прот. **Григорій Климович;**
свящ. **Андрій Іванишин.**

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 2. жовтня, в неділю, в 1-ій годині пополудни. Кождий член має явитись на мітінґу. По мітінґу відбудеться баль. Довгуючі члени мусять свої залеглости вирівнати як найскорше. Котрий член не явиться на мітінґу, буде караний. — Николай Слівінський, фінанс. секр.

ЛЕРІКВУД, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 108, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться дня 2-го жовтня, в неділю, о годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Обовязком є кождого члена прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не явившийся член на тім мітінґу заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Д. Потажни, рек. секр.

АМБРІДЖ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє всіх членів і членкинь з дітьми від 10 до 18 років, щоби прибули на мітінґ дня 2-го октобра під ч. 645 Elym Lane, бо є важна справа до полагодження. Котрий член не явиться буде караний 1 дол., а членкиня 50 ц. То проситься всіх членкинь, щоби прибули з дітьми. — Сенько Прокопович, предс.; Іван Васильчук, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорожська Січ, від. 206, повідомляє своїх членів, що три квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 2. жовтня, о годині 1-ій пополудни, в церковній гали на Блекстон стріт ч. 394. Проситься всіх членів явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член на мітінґ заплатить кару після статута. — Яким Шаравара, предс.; Йосиф Кава, кас.; Петро Гук, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Тов. жіноче „Любов", від. 373, повідомляє своїх членкинь, що місячні збори відбуватимуться реґулярно в другу неділю по першім, о годині 2:30 пополудни в гали Народного Дому ч. 1523 Гікори Ст., St. Louis, Mo. Проситься усіх членкинь згаданого товариства свою вкладку принести на мітінґ, а щоб по гавзах не збирати. — Анна Громоцька, предс.; Параскевія Щупляк, кас.; Анна Паращак, секр.

Діяч.

Я працюю ввесь вік для народу.
(Як що маю вигоду).

Полягти я для нього готовий.
(На перині пуховій).

Я підпора громадського ладу.
(Поки маю я владу).

Людям силу даю я тільки певним.
(Небожатам і кревним).

Всіх караю лихих і нечистих.
(Ворогів особистих).

Я мистець на закони державні.
(Переписую давні).

Для проектів меткі в мене руки.
(Без помочи науки).

На війні-ж я сміліщий за Ґонту.
(Тількиб далі від фронту!)

В. Самійленко.

МЛИНИ МОЛИТВИ.

—о—

Рік за роком, одноманітно і безперервно крутився молитовний млин „Чодрі" в горах Нан-шану. Млин цей вправляла в рух вода могучого Гоанґ-го. Над берегом вбиті в дно ріки чотири високі стовпи, над ними очеретяна стріха, між стріхою і плесом води поміст із дощок, окружений решіткою— це будинок молитовного млина. Через стріху і поміст ішов пятий стовп, себто вісь деревляного зубатого колеса, що сягало до води. Тут був прикріплений кошик — властивий молитовний млин. До кошика вкидали віруючі, але ліниві, сини Будди камінні і деревляні плитки, ганчірки і клаптики паперу, записані і помальовані молитвами. Вода зачіпала за зуби колеса, колесо обертало вісь, вісь кошик, а повиписувані молитви кружляли, вертілися і мали зворушити серце Будди, щоби вислухав горе своїх синів, щоби зменшив це горе й щоби усунув його. Коли Будда вислухав молитву, то плитки і ганчірки розсипалися на кусні; колиж не вислухав, то вони далі оберталися. Рік за роком, одноманітно і безперервно обертався млин „Чодрі".

Одноманітно і спокійно плило життя **Танґутів,** що жиють понад берегами озера Куку-нор і в долині Улян-мурен. Як і давним-давно мужчини голили собі голови, а лищали лише косу; жінки малювалися китайською шмінкою або соком із суниць. Чоловіки, як і колись, сидять прикучнувши у чорному вовняному шатрі і розказують свою радість і тугу своїм чередам, їх одинокому маеткові, що дає їм усе, а має більшу вартість ніж життя людини. Жінки чистять коріння моронів (стокроть) і приладжують із того смачну страву, або прядуть чорну вовну з коров званих „як" або білаво-сиву вовну з овець. Час до часу мандрують побожні прочане до далекої Ляси, щоби поклонитися Далай-Лямі. Але нераз наскочила на звинних конях ватага диких розбишак із тибетської високорівні у долину Куку-нор, нападала і пускала з димом села, грабила Танґутам їх череди і хати. Тоді треба було боронити череду. Коли були вбиті, то рада Лями рішала, чи покійника треба спалити, запорпати, кинути в ріку або викинути на добичу хижим звірам. Але память про кождого небіщика не вмирала. І так минав день за днем, рік за роком, десяток літ за десятком одноманітно, однаково. А в кошику молитовного млина не меншало молитов.

Аж одного дня заворушився добродушний народець Танґутів. Із юрбою побожних прочан прийшов шаман, священик найнижчої кляси, рівночасно лікар, чарівник і заклинач. Прочани пішли далі, шаман остався в долині Улян-Мурен. Хотів помагати Танґутам, як то є його посланням, хотів охоронити їх перед недугами і терпіннями, їх череди перед заразами і злодіями, їх ниви перед градовими тучами і невдачними жнивами, хотів вставлятися у Будди в справі їх молитов. То був учений і могучий шаман, це видно було з густої й високої прикраси голови, зробленої з волося потопельників або з волося людей, що зійшли в інакший неприродний спосіб із того світа. А шаман той був теж побожний, бо щодня ходив до молитовного млина, щоби вставлятися у Будди в справі молитов Танґутів.

Танґути скоро стали відчувати вплив і силу того шамана. Він підбадьорював їх до пильности й праці, лічив їх хорих дивними словами і зіллям, корови „як" давали— так виглядало—більше молока, грабіжники не показувалися. І Танґути шанували та віддавали честь свому новому шаманові. Але він був не лише могучий і вчений; він був також хитрий. Він знав, що градова туча не треває надто довго, тому простягав заклинання добрих духів (яких лише він міг бачити), щоби останній удар у чародійний тарабан упав разом із останнім зерном граду. Він знав, що горячий чай зі зілля помагає проти неодної внутрішньої недуги; він знав, що прийшов у долину Улян-Мурец підчас великих мандрівок прочан, а грізні грабіжники воліли грабити тих прочан ніж Танґутів. Знав, що богато є таких людей, які неодно вмовляють у себе, але й дають себе легко переконати; знав також, що сповнення невиявленого, відгаданого бажання, таємної молитви радує двічи стільки,—тому шаман виходив до молитовного млина не лише за дня, але й у місячні ночі. Ночами крадьки виходив на місток, виймав із кружляного кошика записані ганчірки і плитки, старався їх відчитати і сповнити бажання того, хто просив—наскільки це було можливо. Це скріпляло його силу і становище серед Танґутів і їм теж виходило на користь. Поважали і почитали свого шамана все більше, обдаровували його обильно. Але скількість ганчірок і плиток у молитовному млині меншала.

Аж одного дня все минулося. Чотири Танґути, що у місячну ніч вертали до дому, запримітили якусь постать у молитовному млині. Підкрались обережно і впізнали шамана, що безжурно й запопадливо нишпорив за чимсь у коші. Танґути схопили його з криком і роздавили голову тяжким каменем. Потім затягли небіщика у село. Тут усі рішили, щоби шаманове тіло витягнути в гори ослом (найнижчим звірем), вовкам і супам на поталу. А молитовний млин „Чодрі" над водою Улян-Мурен збурено як збезчещений.

Танґути вдерлися у шаманову хату. Сподівалися найти там ганчірки з молитвами, що їх шаман вибирав із млина. Та нічого подібного вони не найшли. Найшли лише невеличкий ручний тарабан, на якого лискучій шкірі шаман виписав був такі слова: **„Ви колись приловите мене, мій поступок поясните собі фальшиво і вбєте мене! Та знайте, що Будда помагає лише тому, хто все, але то все старається зробити власними силами, а не тому, хто нічого не хоче робити, лише хотів би все полишити на Будду. Ви так робили! Я хотів пізнати вашу біду, щоби її усунути при помочі вашої власної сили. Кождий чоловік мусить сам помагати собі, довіряти свому провідникові, коли признав його, і молитися, не жебрати, як ви це робили. Навчіться того!"**

Як Танґути прочитали це, стало їм дуже жалко за їх нерозуманий вчинок і постановили вже не ставити нового молитовного млина на місці колишнього.

„Гарна книжка — своїми чистими проміннями оживляє серця й дає їм духову міць".

Гарне.

БРУКЛИН, Н. Й.

ОПОВІСТКА.

Повідомляється родичів, які мають дітей в шкільнім віку, що українська діточа школа вже розпочалась.

Котрі родичі хотілиби посилати свої діти до школи, хай зголосяться до Українського Народного Дому під ч. 101 Grand Street. 222,4

Шкільний Комітет.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за місяць серпень 1927 року.

ВІДДІЛ 4.

Бр. св. Николая в Джерзи Сіті, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$10.00
Разом	$10.00
Демкович Николай	$5.00
Підлипчак Григорій	5.00

ВІДДІЛ 21.

Товариство Запорожська Січ в Бінґгемтон, Н. Й.

Замітка: — В „Поіменнім Виказі Жертв" за липень 1927 р., проголошений в Свободі в серпни с. р., зайшла похибка в проголошенню місцевости цего відділу. Проголошено „Тов. Запорожська Січ, від. 21 в Бріджпорт, Конн., а правильно повинно бути як повисше: відділ 21, Товариство Запорожська Січ в Бінґгемтон, Н. Й. Також мильно проголошено жертву одної члениці. Пані Глинка Анна зложила жертву $1.55 на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, а було проголошено $1.50.

ВІДДІЛ 51.

Бр. св. Михайла в Ейтсборо, Па.

Жертва з каси відділу	$ 5.00
Жертви від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	5.00
Разом	$10.00
Батицький Риман	$1.00
Іваник Іван	1.00
Іваник Анастазія	1.00
Колтун Григорій	1.00
Линсенчук Антін	1.00

ВІДДІЛ 59.

Тов. Укр. Січ в Бріджпорт, Конн.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$6.00
Разом	$6.00
Гнатюк Володимир	$2.00
Кузів Іван	1.00
Максимів Іван	1.00
Венгринович Володимир	1.00
Красіцький Теодор	1.00

ВІДДІЛ 69.

Тов. Зоря в Ню Йорку, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$11.00
Кука Григорій зібрав у пушку	2.15
Разом	$13.15
Живачевський Микола	$5.00
Старжинський Іван	1.00
Старжинський Дік	1.00
Позенічмак Василь	1.00
Тропак Іван	1.00
Дуґан Петро	1.00
Ходаницький Йосиф	1.00

ВІДДІЛ 91.

Бр. св. Володимира в Мікісракс, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$10.75
Разом	$10.75
Білянський Мартин	$1.00
Крачковський Йосиф	1.00
Кучірка Михайло	1.00
Лаш Орест	1.00
Михайлишин Іван	1.00
Павліш Володимир	1.00
Павліш Йосиф	1.00
Шайна Іван	1.00
Солончак Стефан	1.00
Котюк Текля	50
Жовнір Анна	50
Солончак Катерина	50
Сидір Дмитро	25

ВІДДІЛ 105.

Бр. св. Володимира в Филаделфії, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від члена	$5.00
Разом	$5.00
Шагала Григорій	$5.00

ВІДДІЛ 108.

Бр. Сошествія св. Духа в Лейквуд, Огайо.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$3.00
Разом	$3.00
Бабяк Іван	$1.00
Сулій Ілько	1.00
Момрик Василь	1.00

ВІДДІЛ 113.

Бр. св. Івана Хрестителя в Дерри, Па.

Жертви з каси відділу проголошено.	
Жертви від части членів	$14.50
Дрібні жертви з пушки	7.10
Разом	$21.60
Курпак Нестор	$1.00
Биці Сташко	1.00
Годчак Василь	1.00
Копорак Іван	1.00
Королевят Антін	1.00
Куземчак Михайло	1.00
Кравс Ілько	1.00
Куземчак Михайло (2-гий)	1.00
Лоренц Андрій	1.00
Митришак Павло	1.00
Пітула Іван	1.00
Рилик Іван	1.00
Полийовський Микола	1.00
Рось Василь	1.00
Куземчак Андрій	50

ВІДДІЛ 129.

Тов. Просвіта в Вайтстон, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$12.75
Разом	$12.75
Баран Михайло	$2.00
Билів Михайло	2.00
Гарасимів Михайло	1.75
Дзярський Михайло	1.00
Луців Михайло	1.00
Мороз Василь	1.00
Покришка Михайло	1.00
Занько Іван	1.00
Голощецький Іван	1.00
Драґан Йосиф	1.00

(Дальше буде)

СПІВЖИТТЯ ЗВІРЯТ І РОСТИН.

—о—

Хто цікавиться природою, запримітить, що в кождій околиці є деякі, лише тій околиці прикметні звірята і ростини. В околиці богатій в озера і багна жиють болотяні птахи. В лісистих околицях лісові звірята і т. д. Знане є також, що богато ростин залежить зовсім від деяких комах, а життя комах залежне є від ростин, які їдять. Багато ростин не могло би дати овочів, отже й не могли би розмножуватися без деяких родів комах, які шукають для себе поживи в цвітах і так переносять ростинний пилок із одної ростини на другу, запилюють її і хоронять перед загибілю. Жовни (довбачі), й інші подібні птахи а з звірят вивірка не могли би жити на степу.

Коли приглядаємося точніше малій смужці землі, переконаємося, що взаїмна залежність звіринного і ростинного світа не є припадкова, але основується на прастарих правах природи, які тим саме звірятам і ростинам, а не іншим, кажуть жити біля себе. Тесаме право природи спричинює, що в правильних умовинах ніякий рід звірят чи ростин не може розмножитися надмірно, так, щоби інші заглушити або знищити. З року на рік можемо бачити, що на тих самих місцях ростуть усе тісамі ростини і жиють тісамі звірята і менше-більше в тійсамій скількости, доки тої рівноваги не зіпсує якась зовнішня сила. Така гармонія між ростинним і звіринним світом псується найчастіше з вини людей, які вправаджують нові організми у таку сімю ростин і звірят.

На острів св. Олени (де Англійці були вивезли Наполеона) спроваджено в 1513 році перші кози. За кількадесять літ кози розплодилися на тисячі. Наслідки того були катастрофальні. Острів св. Олени в XVI. столітті вкривали густі ліси, а нині сторчать там нагі скелі. Деякі части перемінилися майже в пустиню. Кози не зїли щоправда ліса, але нищили всяку нижчу ростинність отже і молоді деревця і спричинили це, що тропікальні зливи зовсім сполоскали землю. Земля, позбавлена ростинности, не могла вдержатися на склонах і вже у 1810-ім році ліси зникнули зовсім. Як зникли ліси, вигинули також усі комахи, мотилі, залежні від деяких родів ростин, за ними птахи, що не мали поживи, до якої були призвичаєні. Вигинули навіть слимаки, тому що не мали потрібної тіни і поживи.

Нині цей острів зовсім інакше виглядає. На місце колишніх звірят і ростин спровадили там люде потрібні їм звірята домашні й европейські ростини. З фавни і фльори зперсд 400 літ не було вже майже ні сліду, бо навіть теперішні дикі птахи, як прим. канарки (африканські), куропатви і т. п. а навіть мотилі й інші комахи вчасти нарочно, вчасти припадково спровадили люде.

На Антильських островах розмножилися занесені там припадково кораблями щурі так дуже, що сталися страшною язвою. На самім острові Ямайці заподіяли щурі в плянтаціях цукрової трощі шкоди на великанські суми. Щоби зарадити тому, спроваджено з Індії звірятка зв. мунґо („Герпестес мунґо"). Ці хижі звірята завбільшки куни живляться щурами, вужами, ящірками і т. п. В 1872 році спроваджено тих щені на свободу, розмножилися звірят 4 самиці і 5 самців. Пуся дуже скоро на цілім острові, навіть у горах. Тепер значно зменшалася скількість щурів, а з тим і шкоди, заподіювані в плянтаціях цукрової трощі. Але по кількох літах переконалися тамошні мешканці, що розмноження мунґа щораз некорисніще впливало на зміну цілої тамошньої фавни, а почасти і фльори; на місці щурів зачали появлятися масами інші шкідники. Коли щурів було чимраз менше, а їх неприятеля мунґа чимраз більше, мусів він з причини недостачі щурів шукати собі іншої поживи. Жертвою пажерливости мунґа падали поросята, козлята, ягнята, пси, коти, дріб, ріжні птахи, що гніздяться на землі, вужі, ящірки, жаби, черепашині яйця, навіть овочі, як банани, ананаси, кукурудза і т. п. Хоронений властями мунґо стався після кільканацятьох літ нещастям острова. Деякі поширені досі на Ямайці ссучі звірята і птахи мунґо майже зовсім винищив, 2 роди ящірок і кілька родів нешкідливих вужів стались дуже рідкими. Зате спровадження мунґа на Ямайку причинилося до розмноження інших звірят, що досі були там рідкі, головно найріжніших комах, які заподіювали людям богато більші шкоди, як щурі. Мунґо винищив птахи, які їли комахи, вужі й інші, що жиють майже виключно комахами. Тепер вони могли без перешкоди розмножуватися майже в безконечність на нещастя не лише людей, але й усіх інших сотворінь і ростин, що жили на острові.

В 1890 році переконалися, що шкоди, які заподіював мунґо, перевисшали значно його пожиточність, яку він приносив. Тому почали полювати на мунґа. Скількість тих звірят зменшилася значно. Нині є на Ямайці і щурі і мунґи, але їх уже мало, так що не псують згаданого співжиття звірят і ростин. Але це співжиття богато ріжниться від свого первісного сперед кількадесятьох літ. Співжиття це зачинається там наново укладати, устійнювати і буде так богато століть, доки знову не заколотить його якийсь новий, непрошений гість або якась катастрофа.

Звірята і ростини, що жиють побіч себе на якійсь полосі землі, творять одну нерозривну цілість, доля одного роду є вповні зависима від інших. Є то наче скомплікована, природою утворена машина, а коли з неї виняти бодай одно колісце або додати зайве, яке там не належить, то псується цілий механізм.

Коли на Лябрадорі винищено дикого рена, званого карібу, то там зникли також залежні від того звірята вовки й — Індіяне. До Африки занесено комару, худобячу заразу, яка винищила в деяких околицях богато антильоп і буйволів. Це сталося причиною, що льви й інші хижі звірята вигинули з голоду, а горде племя Масаїв знищилося зовсім.

„Першим жаданням людства, першим правилом соціольогії є — щоби кожний міг образуватися. Хто не дає одиницям чи цілому народови можности чи права образуватися, поповняє смертельний гріх; право до образовання має кожний чоловік так, як і до фізичного життя".

Т. Масарик.

Щира розмова.

А що ти робилаби, моя кохана жіночко, якби я вмер?
Одурілаби з жалю!
Вдруге віддалабися?
Ой ні, на стільки вже я не одурілаби.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

—о—